

On trajike troû d' mémware !

Maurice J. GEORGES

(wallon de la Haute-Sûre)

La Sint Rmé dè 1928 nos-è co apwartu do bon tins. Lu 21 d' octôbe, èl sèlo lût. C' èst dîmègne, dj' è 14 ans èt i fât k' djè v' raconte çu k' i m' è arivé, çu djoûr la a Hâmîprè.

Après la marinde, avu m' camaråde Julyin, djè trînant tote l' après non.ne dins l' viadje sins trop savèr dû n-alè. A rmontant la vouye d' Asnwa, dj' arivant dvant l' chantiè adû ç' k' on monte on bâtimint ki, parèt-i, deût dèvnu one stâcion èlèctrike. Padrî l' chantiè, èl long d' one fâsse vouye, on-z-è montè on pilône dè fièr. C' èst l' dièrin d' one ligne a hoûte tansion, ki vint d' Halanzy èt kè, lèy ossu, è-st-an construcion.

Arsouyes, come i n' èst nin possible, avu dèsoûtes gamins do viadje, dj' ans dja grimpè, djè n'sé cante coûps, su c' potô la. Asteûre, ça n' nos-intèresse pus. Portant, anut', dj' è rmârkè k' on-z-î è instalè dè aparèys ki n' î astint nin co la smin.ne passè. Dj' è tot d' on coûp anvîe d' alè lès vèy dè près !

Mâgré k' Julyin n' seûche nin d' acôrd, djè cmince a grimpè dins lès fèrayes do pilône.

– N' î va nin ! M' crîe Julyin, gn-è do courant !

Mês djè m' fou bin dè ç' kè m' camaråde put dîre. Tot montant, djè lî rèspond :

– Comint c' kè to vus ki gn-aveûche do courant, c' èst l' bâtimint voci ki deût l' forni èt i n' è co k' lès cate meûrs !

Arivé o dzeû do pilône, assîs su one travèrse, dj' ègzamine lu novê matèrièl. Sins la mwinte prècôsion, djè tchipote âtoûr dè gros isolateûrs èt totes sôrtes d' aparèys kè djè n' kènu nin. Contint dè m'n-inspècion, djè m' aprète a rèdchinde cand m'n-atancion è-st-atirée pa l' dèbout d' on câbe ki pind padrî on tindeû. Pocwè ç' kè djè u, tot d' on coûp, anvîe dèl prinde dins ma mwin ? Djè n' sâri l' dîre, èt djè nè l' sârê jamès !

Portant, po plèr l' atrapè, i m' fât prinde one pôle on pou acrobatike. Avu l' gâtche pîd su one travèrse èt la mwin ki sère on montant do pilône, djè deû m' sètinde dèzeû l' vûde po-z-î arivé. C'èst-o momint kè dj' alé touchè kè l' accidant è-st-arivé !

Ça è blamè on tèribe coûp, èt su one fracion d' sègonde, dj' è pinsè :

– Julyin avèt rêzon, gn-avèt do courant, djè va mouru ! Kè ç' kè ma poûve mère va dîre ?

Pûs dj' è sintu k' djè tumé, k' djè toûrné, toûrné... Djè n' è nin sintu k' dj' arivé al tère ; mêd dj'ê mâ partout a on tél pwint k' i m' è vnu ène bièsse d' idée : come i fât do tins po mouru !

Mâgré èl tèribe ronfleumint kè dj' ê dins lès orayes, dj' atind k' on crîe :

– Adû ç' k' il èst l' fil ?

Èt k' on rèspond :

– I gn-è pont d' fil, il è tumè do potô !

A ç' momint la, djè sint k' on m' rèlève â m' sotnant pa dzo lès brès èt djè rdouvèr lès ûs. Dèvant mi, i gn-è on-ome kè djè n' kènu nin. Pus târd, on m' è racontè k' i passét s' la route o volant d' sa Citroën 5CV, k' i s' avét arètè an catastrophe an m' vèyant tumè do pilône èt avét acouru po vèy come dj' asté.

Djè n' su nin bê a vèy ! Djè sint l' rosti, ma mantche èst brûlée, lès lècètes dè mès solès ant crakè, ma ceinture ossu. Lès dègats a mès bagadjes n' è sont portant nin grand tchôze a n' avèr mès plêyes. Ma drwate mwin è fwart soufru. D' on costè èle pwate one parfonde brûleûr oblike, trèviè tos lès dwats. Lu dos dol mwin èst tot ratchitchè. Tot près do pîd èt dol mwin ki s' aspoiyint s' lès fèrayes do potô, on-arc èlèctrike è brûlè la tchâr jusk' a l' och ! Dj' ê do mâ d' rèspirè. I m'sone kè dj' ê l' èstoumak sèrè come dèdins on-ètô. Come djè cmince a m' tèni su mès djan.mes, deûs d' mès camarâdes m' êdant a m' ramon.nè al mâjon. Djè m' sint vrêmint mâ, mès djè saye dè nin trop l' mostrè. Djè rpasant dvant l' café Mignon addû k' one dîjin.ne d' omes djouwant âs guêes. Nin ok n' è rmârkè kè dj' astét dins on parèy état !

Insi k' vos plèt bin l' sondjè, la rècèpcion n' è nin sti fwart bone ! Surtout kè dj' asté lodjè addé la famille dè ma grand mère èl tins kè dj' achèvé ma scolâritè a l' Athénée do Tchèstè. Après m'avèr fê montè dins ma tchan.me, il è dja falu dè m' dèsmoussè èt m' mète o lit. Sacré niche gamin, on l' avét prévnu, c' èst bin fêt por lu ! Après cès acouradjmints, on m' è abandonè dins m'lit d' souffrance. Kékes minutes après, tot m' cwar avét pris la rêdeûr d' on cadâve ; djè n' âri pu plèr boudjè èl pètit dwat !

La nut' è sti tèribe. Djè n' ê nin arètè d' djèmi. Pèrson.ne n' è vnu vèy ! Â matin dj' ê atindu m'papa ki discuté al cûjine. On lî avét tèlefonè po lî anoncè la drole dè novale. Cand il avét apris kè dj' avé montè su on pilône a hoûte tansion èt kè dj' avé touchè on câbe, dins s' grossié langadje dèès ouvrîs dol campagne, il avét dèclarè :

– Sacré vèra ! Il èst po l' diâle !

Mès cand il è savu kè dj' viké co, gn-avét pupont d' afère ! On-injénièur d' Halanzy avét vnu prinde dè mès novales. On djoûrnalisè avét fêt parète on-ârtike dins sa gazète. Come il astét probâbleumint payé al ligne, i n' avét nin wètu a one paltée. D' après lu, après sèy tumè do potô, il avét falu dèès longues eûres, dèès swins intansifs po m' fè rèvnu a mi !

Dj' ê sti lêchi insi câzi one sèmin.ne. Pont d' médcin, pont d' swin po mès plêyes. Mâgré ça, djè m' rêmèt tot douçmint. Mès on-oûte afère mu rawâde ! Djè cmince a avèr mâ dins l' dos do costè dèès rins. Tos lès djoûrs la souffrance ôgmante o pwint kè djè n' wasse pus boudji. On-z-è cand min.me oukè on médcin ki m' è co fêt soufru on poû dpus èt m' è prèscrit one bièsse pomâde ki n'è rin fêt du tout ! Tot douçmint ça c' èst calmè mès dj' alé z-a wâde dèès traces tote ma vîe. Bin pus târd, on-ègzamin aparfondi è mostrè k' dj' avé tumè su one haye vîve k' avét amorti l' choc. Mès dins la haye, gn-avét on pikèt d' bwès ki m' avét provokè one déchirûre dèès tissus èt one dèviâcion dèès dièrin.nes lombêres. Dj' alé z-a soufru tote ma vîe !

Asteûre kè dj' su a poû près rtapè, one dièrin.ne épreûve mu rawâde. I fât ralè a scole èt ècsplikè çu k' il è arivè ! Djè m' atint a dèès tèribes rèprotches paskè, nin wit djoûrs dèvant k' ça

n'arive, on nos avét fêt one sôrte dè confèrance po nos ècsplikè lès danjés do courant èlèctrike èt lès précôcions k' i falèt prinde âtoûr dè instalâcions... Èt vla mi, kè djè grimpe su on potô èt k' djè va touchè al hoûte tansion ! On m' è voyè o tâblô èt dvant tos lès scolîs èt profèsseûrs rèunis, dj' è dvu racontè comint lès chôses s' avint passè.

Comint ç' kè mi, ki s' crwayèt si malin, avé poulu fè one parèye sotîse ? Cè n' èst k' kékes sèmin.nes pus târd, kè djè 'nn-ê u l' èsplicâcion. Come dè voleûrs avint sti hapè dè câbes dè cwîve, la sociètè avét dècidè d' mèt lu courant s' la ligne. Il avint placè dè afiches o viadje po-z-informè lès djins do danjé. Èt, cûrieûsmint, cand dju l's-avé vèyu, dj' avé dèclarè :

– Asteûre lès cis k' îrant co tchipotè âtoûr dè câbes vant avèr one fâmeûse surprîse ! Èt pûs, l'afère m' avét complètmint sôrti dol tièsse èt pèrson.ne n' è jamès voulu crware kè djè plé avèr rouviè ça ! C' è-st-on vrê mirâke k' après on parèy troû d' mémware djè n' î è nin lêchi la vîe.

Malêjis mots :

Asnwa = Assenois. / **bagadje** = vêtement. / **dèsmoussè** = déshabiller. / **dièrin** = dernier. / **djan.me** = jambe. / **guîe** = quille. / **haye** = haie. / **marinde** = dîner. / **och** = os. / **paltée** = pelletée. / **s' aspoyé** = s'appuyer. / **sayè** = essayer. / **sèy** = être. / **Sint Rmé** = Saint-Remy, date de la rentrée des bêtes à l'étable. / **sonè** = sembler. / **tchâr** = chair. / **û** = oeil. / **vouye** = route, voie.